

פרוטוקול מס. 93

כתיבת ועדת הכספים

יום ג' ז' בניסן, התשמ"ב - 30 במארס, 1982, דעה 21.00

נ כ ח ו

חברי הוועדה: ע. לורין - היו"ר

- י. חשאי
- י. כהן
- א. כ"ץ-עוז
- י. כהן-אורגד
- א. מלמד
- א. נחמקין
- י. פרץ
- צ. רנר
- ד. חיכון

מוזמנים:

- היועץ המשפטי לממשלה י. זמיר
- גב' ת. פנחסוביץ - משרד המשפטים
- גב' ח. הקר / משרד האוצר
- גב' א. פרונט - משרד החקלאות
- ד. עזריאל
- עו"ד א. גולדנברג
- עו"ד ר. כספי
- עו"ד פלפל

מזכיר הוועדה: א. קרשנר
היועץ המשפטי לוועדה: א. דמביץ
רשמה: א. דגני

סדר-היום: חוק פיצוי מפוני סיני.

חוק פיצוי מפוני סיני

היו"ר ש. לוריא: אני פותח את הישיבה ומקדם בברכה את אורחינו.

אני חושב שכל אחד מאתנו, שהשקיע עבודה בחוק פיצוי מפוני סיני, חש היום ימחה בלב על שהגענו עד הלום. עיינו כבר דרך די ארוכה ויש לנו הרגשה שאמנם נצליח להביא את החוק לקריאה יגוה וקריאה שלישית בכנסת מחר, ואח חלילה יהיו עיכובים כלשהם, קבענו עם יושב-ראש הכנסת, שהמליאה תתכנס במיוחד גם ביום ה' השבוע לאישור החוק. אני מקווה שלא נזדקק לכך.

עורכי-הדין ביקשו להוסיף בפנינו, ואנו נענינו לבקשתם, כדי להעיר את הערותיהם לנספח לתוספת ו' לחוק, שדן בתקרות הפיצוי לשורה של מושבים שמופיעים ברשימה. אמנם הבהרנו את הסוגיה בוועדה יחד עם נציגי המשרדים ואין לנו ספקות בכל הנוגע לרשימה, אבל אם עורכי-הדין ממייצגים את לקוחותיהם רוצים לשכנע את הוועדה שנפלו פה כמה טעויות, נתן להם להשמיע את דבריהם.

עו"ד א. גולדנברג: אני רוצה להודות ליו"ר הוועדה שאפשר לנו להוסיף בפני הוועדה בענין שהוא לכאורה טכני, אבל הפך במרוצת הזמן לוויכוח די סוער.

אני רוצה להקדים ולתאר את הרקע של הענין ואחר-כך להסביר את טענותי. אני רוצה להתחיל מהסוף. כאיר יו"ר ועדת הכספים וחבר-הכנסת כהן-אורגד זימנו אותנו לפני כשבועיים-שלושה שבועות לישיבת הוועדה והציגו בפנינו את המשאלות של ועדת הכספים ואת המחשבות שלה בנושא הפיצויים, הם הוסיפו ואמרו: יש הסכמים חתומים, יש החלטות מחייבות, מבחינה משפטית הענין אולי סגור, אבל יש היבטים ציבוריים-חברתיים, והם ביקשו את שיתוף הפעולה שלנו כדי להביא את המחייבים לתמיכה והסכמה במגמות שהסתמנו בקרב חברי ועדת הכספים. הדברים שנאמרו בגילוי לב השפיעו עלינו והסכמנו לשחק פעולה.

עברנו מישוב לישוב והסברנו למחייבים את הנושאים של המיסוי ושל איגרות החוב, והצלחנו להביא למצב שהוא במידה מסוימת חסר תקדים, והמחייבים הביעו את הסכמתם לכך. בצורה כזו קיימנו משאלה של ראש הממשלה שהדבר ייעשה על דרך של הסכמה.

היה עקרון אחד שהיה מוסכם לכל אורך הקו, שנקודת המוצא אלה הם הסכמים כפי נקבעו בהסכמים ובהחלטות, ועליהם מבצעים את ההפחתות הן של המיסוי והן של איגרות החוב. היה ברור שאין פוגעים בסכום הבסיסי. כיוון שכך נקבעו סכומי התקרות בין היתר למושבים שדות ונביעות.

תקרות הפיצוי לא באו בחלל ריק. שר החקלאות ביקש מהמחייבים להודיע מהי תקרת הפיצוי לפי הסברה שלהם, בשים לב לעקרונות שנקבעו. אי לכך הוגש מסמך של המחייבים. במקביל הוגש מסמך על-ידי משרד החקלאות עם תקרת הפיצוי לכל מושב. שר החקלאות עיין בשני המסמכים הלה, השווה אותם, שקל ובחן, ואז הזמין את המחייבים והודיע להם את פסיקתו.

הפסיקה של השר הייתה בעלת יגני טורים: מושב ומולו הסכום. לא הוסיף שט טור על מספר המשפחות הזכאיות לפסיקתו, כי היה ברור שפסיקתו מתייחסת למספר המשפחות הזכאיות, לא פחות ולא יותר.

בהתאם לכך קיבלנו את המספרים. הלכנו משוב
לישוב ואמרנו: זוהי הפסיקה של השר, היא מתפלגת למספר המשפחות, לכל
משפחה מגיעה המנה המתחלקת בין הסכומים לבין מספר המשפחות.

השר היה מעוניין בפסיקה מוסכמת. הוא שלח מכתב
באמצעות עוזרו ובו ביקש אישור עד 5 בינואר אם מקבלים את פסיקתו או
לא. עשינו משאל בין המו"בים, קיבלנו את הסכמתם לפסיקה, ועוד באותו
יום, ב-31 בדצמבר 1981, כתבנו מכתב לשר והודענו לו שהפסיקה מקובלת.
כדי להסיר ספק, הואיל ולא היה ציון של מספר המשפחות הזכאיות, ושמענו
שעומדים להגדיל את המספר ולכלול גם משפחות לא זכאיות, ציינו במכתב
שהסכומים אינם כוללים את החברים ששאלתם זכאותם עומדת להכרעה.
ציינו שמספר המשפחות הזכאיות בשדות הוא 64, ובנביעות - 35.

בכך נסגר העניין. היתה הצעה, היתה קבלה, וכדי
להסיר ספק הבהרנו את המצב.

כעבור שלושה ימים אנו מקבלים מכתב משר החקלאות,
והמכתב הזה הדהיט אותנו. במכתב שהוא מיום 4 בינואר נוספה רובריקה של
מספר המשפחות הזכאיות, וליד מו"ב שדות הופיע המספר - 67. היה מודפס
מספר אחר אבל הוא חוקן והודפס המספר 67. ליד מושב נביעות הופיע המספר
38.

בכך הגדילו את מספר המשפחות מאבר למשפחות
הזכאיות. על-ידי הגדלת המספר הוקטנה המנה לשפחה ותקרת הפיצוי ירדה.

הגבתי על כך במכתב. כתבתי שנפלה טעות בציון
מספר המשפחות, למספר המשפחות הזכאיות בשדות הוא 64 ולא 67, ובנביעות -
35 ולא 38.

כעברה ימים לאחר מכן החל עוזרו של השר
להתחפר בעמדה של 67 משפחות זכאיות בשדות ו-38 בנביעות.

ידוע שבמושב שדות אין 67 משפחות זכאיות.
תמיד היו 64 משפחות זכאיות ונשארו 64. הוא הדין בנביעות.

הדבר נראה לי בלתי-הגיוני. פניתי לשר החקלאות
והטבתי את חשומת-לבו שבדרך זו גורעים מהפסיקה המוסכמת למשפחות. שר
החקלאות אמר שהנושא איננו מוכר לו והוא יברר אותו במשרדו. הוא בירר
את העניין עם עוזרו לפירא.

היה ברור שבכך נגרע מפסיקתו של השר. כתבתי
לשר וביקשתי לחקן את המספר ל-64. על מכתבי זה לא קיבלתי מענה עד
עצם היום הזה.

כאשר נוסחה הצעת החוק יוב הופיע המספר
של 67 בשדות, ובנביעות הופיע המספר 36 ולא 38, אבל הורדה התקרה היחסית.

פניתי שוב לשר החקלאות ואמרתי: לוועדת
הכספים חשוב מאוד לדעת מה היתה פסיקתך, האם פסקת לגבי משפחות הזכאיות
או מעבר לזה? שר החקלאות השיב במכתב ובו כתב: פסיקתי לגבי הפיצויים
התייחסה למספר המשפחות הזכאיות.

את הסכום הכולל יש לייחס למספר המשפחות
הזכאיות. אין מחלוקת שאין יותר מאשר 64 משפחות זכאיות בשדה. הוא
הדין במספר המשפחות הזכאיות בנביעות שאינו עולה על 35. יש כאן
נסיון לסטות העקרון שהנחה את הוועדה, שיש מיסוי ויש איגרות חוב,
אבל מהפסיקה אין גורעים.

א. מלמד:

אני מבקש להבין: האם יצואו שלוש משפחות ליצטרכו לילם להן פיצויים?

עו"ד א. גולדנברג:

יש תקרה קבועה. אם אתה מגדיל את מספר המשפחות אתה מקטין את התקרה.

א. מלמד:

יש שלוש משפחות נוספות או אין? מי יצא נשכר מכך?

היו"ר ש. לוריא:

אם בסופו של דבר יכירו בזכאותן של 64 משפחות בלבד, קומת-המדינה תצא נשכרת.

עו"ד א. גולדנברג:

למושבי שדות נקבעה תקרת פיצוי של 528 מיליון שקל. יש במושבי שדות 3 משפחות שזכאותן לא הוכרה. יש טענה שהם קיבלו את האישורים מהמוסדות המיישבים בתאריך יומם מאוחר. משפחות אלה טוענות לזכאות. הן הגישו תביעה לבוררות שעוסקת בנושא הזכאות. עד כמה שאני יודע, שלוש המשפחות האלה מתפירות. הן לא הוכרנה כזכאיות על-פי חוק זה. זה לא עניין שיצוצו עוד שלוש משפחות שבגללן יצטרכו להגדיל את הפיצויים.

למתיילדי שדות אמרו שתקרת הפיצוי היא 528 מיליון שקל. לפי זה הכינו את דף החלוקה. על יסוד זה נתקבלו ההסכמות. על-ידי הוספת שלוש משפחות יקטן הסכום. העקרון הוא פסיקת ארליך כפי שפורשה על ידו.

א. כ"ץ-עוז:

בחוק יש מוגד כמו "פסיקת-ארליך"?

עו"ד א. גולדנברג:

מה שיחה רואה לנגד עיניך זוהי פסיקת ארליך.

עתידי היא שבשורה של שדות, בנספח על תקרות הפיצוי, יוחלף המספר 67 במספר 64. אשר למוגב נביעות, לאור שינוי ההגדרה של הזכאות, יהיו 36 משפחות ולא 35. לכן המספר המופיע כאן הוא נכון, אלא שיהיה צורך בהגדלה פרופורציונאלית של הסכום של 173 מיליון שקל. את החישוב המדויק אוכל להמציא אם העקרון מתקבל.

א. מלמד:

האם זהו העניין היחיד שינוי במחלוקת?

עו"ד א. גולדנברג:

ביקשנו להופיע בפני הוועדה בעניין זה בלבד.

במהלך הדיונים בדרך השבע הוכנסו שינויים בין העבודה שעשינו עם חבר-הכנסת כהן-אורגד לבין הנייר הזה, ועוד היד נטויה. כיוון שהמספר מבוטא ככל שניתן על בסיס של הסכמה, אני מבקש מאת שתינתן לנו אפשרות לעיין באותם סעיפים שתוקנו ולהגיב עליהם כדי שיצא מתחת ידיכם מסמך לנוכל לברך עליו.

היו"ר ש. לוריא:

נשמע עכשיו את תגובתה של גב' אחי פרונט, היועצת המעפטית של המינהל לפינוי סיני ופתחת רפיח.

גב' א. פרונט:

אקדים ואומר שאני אתרכז בדברי בפרט אחד. אתמול מי שהיה מעורב למעשה בכל העניין העלה את טיעוניו בפני הוועדה. ככל שידוע לי - וזה רק קטע קטן מאד, ויש עוד קטע שאני יודעת מידיעה אישית שאעלה בפני הוועדה - במהלך התקופה של פסיקת היר ארליך נעשתה העברה של התיקים ממשרד החקלאות ליחידה שלנו. ההעברה הייתה די מסובכת. היו קשיים בהעברה התיקים. הוטלו עלינו משימות של צילום המסמכים והחתימות. באותה עת בה ניתנה הפסיקה של היר ארליך, פנו אלינו ממשרד החקלאות וביקשו שנאמר מהו מספר המשפחות בכל ישוב. מאחר ולא היה ברשותנו המספר המדויק של המשפחות, עשינו הערכות. חלק מההערכות היו נמוכות, וחלקן היו גבוהות מאד, כפי שהתברר לאחר מכן.

על מלויב שדות, היה גליון נייר שבו היו מסומנות המשפחות באופן שמי, וביניהם היו שלוש משפחות שלגביהן היו תיקים במסדר החקלאות, תיקים שהועברו אלינו. מאחר ועדיין לא בדקנו את ענין הזכאות, לא התייחסנו לנקודה אם המשפחות האלה הן זכאיות או לא. המספר היה 67. מאחר ולא היתה משמעות לנושא, כי התקרה אמורה היזה להיות מוגדלת או מוקטנת פרופורציונלית למספר המשפחות, לא ייחסנו לכך חשיבות, כי חייבנו שיישם תיקון בהתאם.

י. כהן-אורגד: לאורך כל הדרך היה ברור שהפיצוי הוא למשפחה זכאית, וחקרת הפיצוי תקטן או תגדל לפי מספר המשפחות הזכאיות.

גב' א. פרונט: מי שעשה את החישובים הסתמך על הנתונים שהבאנו על מספר המשפחות. זה היה הבסיס לחישובים. אני יכולה להביא דוגמיות לכאן או לכאן. בדקלה היו 37 משפחות. מהתברר למספר המשפחות הזכאיות בדקלה הוא 40, הסכום גדל בהתאם. באוגדה, לאחר שעו"ד כספי תיקן את המספר ל-53, הועלו הסכומים בהתאם. הסכומים חושבו על בסיס הערכות שלנו על מספר המשפחות בכל יישוב, בלי להתייחס לשאלה אם הן זכאיות או לא.

היו"ר ש. לורניץ: אנו נאלצים לעשות עכשיו הפסקה בגלל הצבעות במליאה. מיד לאחר ההצבעות נחדש את הישיבה.

(הפסקה)

י. כהן-אורגד: אני מחדש את הישיבה לאחר ההפסקה. גב' פרונט תסיים את דבריה. לאחר מכן יוכלו חברי הוועדה להציג שאלות לעו"ד גולדנברג ולגב' פרונט. נאפשר לעורכי-הדין שהוזמנו להימנע את השיגותיהם, ואחר-כך הוועדה תמשיך את דיוניה.

גב' א. פרונט: אני רוצה לכנס. הקטע שידוע לי מידעיה אישית הוא הקטע הזה. אתמול הובאו בפני הוועדה קטעים שלא הייתי נוכחת בדיונים עליהם. אני מסכמת: המספר שהעברנו לגבי שדות היה 67 משפחות. המספר לגבי נביעות היה 38. בהתאם לאותו מספר חושבו החקירות כפי שהובאו לידיעת עורכי-הדין על-ידי השר ארליך.

עו"ד א. גולדנברג: דומני שכל הענין סובב סביב שאלה עובדתית ולא עקרונית: האם השר כאיר פסק מה שפסק עשה זאת לפי גירסתה של גב' פרונט, כאיר היו 67 משפחות, או אחרת? את השאלה העובדתית ניסה לביר חבר-הכנסת כהן-אורגד. הוא שאל את יחיאל רז, שהיה אחד הנשים שעסקו בהכנת החומר: מהו מספר החברים, לפי הניירות שברשותך? ויחיאל רז השיב, עזה לא יוצא מהניירות אלא יש חישובים שונים. זו היתה רוח התשובה לשאלה ישירה של חבר-הכנסת כהן-אורגד.

אומרת גב' פרונט שהיו לה 67 תיקים. אינני יודע מאיפה צמחו התיקים. לא הגענו ללושה תיקים עבור שלוש המשפחות האלה. יכול להיות שהיו רשימות.

גב' א. פרונט: גם רשימות וגם תיקים.

עו"ד א. גולדנברג: אני מאמץ את הדוגמה של אוגדה. קבעו תקרה. החבר שהיה מספר יותר גדול של משפחות זכאיות, הגדילו בהתאם את הסכומים. כל מה שאני מבקש שבמקרה זה לא יעשו את ההיפך - שמבעו מספר של 64 משפחות ואחר-כך יורידו את התקרה ויהאיו אותה ל-67. זאת אני מבקש לא לעשות.

העניין הפך כמעט לעניין רגשי. לאנשים יש הרגשה כאילו הוליווד אותם שולל. אני מציע או שתחקרו את האמת, או תזמינו את השר, או שתמצאו פתרון הוגן לעניין, כי פתרון מכני עלול חלילה להעכיר את האווירה ולקלקל את הרוח הטובה.

גב' א. פרונט: השר כאיר פסק, פסק סכום. כאיר נשאל על מה מבוסס הסכום, השיב כי את הפרטים אפשר לקבל אצל יחיאל רז. איש לא העלה על דעתו שהשר יכנה לכל הפרטים של הכומים. מפי יחיאל רז קיבלנו את המספר של 67 משפחות. ב-29 במארס הוא כתב שאם הסכום הכולל יש לייחס למספר המשפחות שהוערכו כזכאיות.

י. כהן-אורגד: במכתבו של השר על הסכום הכולל נאמר: לבקשתך, הנני מאיר כי פסיקתי לגבי הסכום הכולל התייחסה למספר המשפחות שהוערכו כזכאיות על-ידי משרד החקלאות באותה עת. את הסכום הכולל יש לייחס למספר המשפחות שהוערכו כזכאיות באותה עת.

י. זמיר: הוערכו על-ידי משרד החקלאות.

גב' א. פרונט: מאחר והמינהלה שלנו היתה זו שמסרה את מספר המשפחות - -

עו"ד פלפל: המינהלה לא היתה קיימת בזמן פסיקתו של השר ארליך.

גב' א. פרונט: ב-4 בינואר לא היתה מינהלה?

י. וכהן-אורגד: מזכיר הוועדה מעיר לי שבפרוצידורה הנוכחית אנו חורגים מהמקובל בוועדה בכך שאנו מאפשרים עימות בין נציג של משרד ממשלתי לבין נציג של גוף שיש לו עניין בחוק. אני לוקח על עצמי את האחריות לחריגה הזו.

גב' א. פרונט: המינהלה קיימת מאז חודש יוני או יולי 1981.

העברת התיקים התמשכה זמן רב. היו בעיות טכניות רבות. היתה רשימה שכללה את אותן שלוש המשפחות. באותה עת לא בדקו את הזכאות לגופה. כאיר נבדקו התיקים ידעו מי זכאי על-פי עקרונות המסנן ומי איננו זכאי. כאיר מסרנו את המספרים לא התייחסנו לבדיקה הספציפית של כל תיק; התייחסנו למספר שהיה בידינו באותה עת. לא ייחסנו לכך חשיבות. ידענו שהסכום יגדל או יקטן בהתאם.

אני קובעת באופן מוחלט שהסכום נקבע ל-67 משפחות בשדות ו-38 משפחות בנביעות.

עו"ד א. גולדנברג: הואיל וגב' פרונט הביאה את חוכן מכתבו של השר ארליך, עלי לצייין שאם המכתב יש לקרוא בהקשר לשאלה שנשאלה. במכתב השאלה כתוב לאמור: כבוד השר, במסגרת הכנת החוק - - התעוררה שאלה לגבי פסיקתך בעניין המוהכים שדות ונביעות. במכתב הפסיקה כתוב ליד שדות המספר 67, וליד נביעות - 38. בוודאי תזכור שבעת שבפסקת התייחסת למשפחות הזכאיות ולא למספר שונה. כתוצאה צריך להופיע המספר 64 ליד שדות ו-35 ליד נביעות. צריך להבין את התשובה בהקשר לשאלה. השר לא אמרה שנפלה טעות. אם יש ספק, תביאו את השר לכאן.

עו"ד פלפל: גב' פרונט אמרה שבאותה עת כאיר השר ארליך ספק היה לפניו המספר של 67 משפחות בשדות. לא אלה הן העובדות. העניין לא התחיל בחודש דצמבר אשתקד. הגשנו תיקי זכאות לצורך חלום מקדמות במשך שנה וחצי ושנהיים. בשלושה תיקים אלה

הזכאות נדחתה. בשעה שהגר ארליך פסק, טענת הזכאות של ילד המשפחה האלה נדחתה על-ידי עורכת-הדין טובי.

עו"ד ר. כספי:

הואיל ונרשם פרוטוקול אני רוצה לפתוח ולומר
שהעבודה שהשקיע חבר-הכנסת כהן-אורגד בחוק היא
עבודה אדירה. לא נתקלתי באדם מיוזם ולילה, מחמם בוקר מחייך ללא ליאות.
רבים מתחילים, אבל עוזבים בדרך. הוא הביא את החוק עד לנקודה זו,
יזמר לזכותו. ולא צריך לפרק את המחמאה כאילו קיבלנו את מה שרצינו.
אני מודיע שהיו הרבה קרכנות "ל המתיישבים".

יד לי כמה הערות ענייניות לחוק. ההערה הראשונה
היא עקרונית. לאן נעלם, אם נעלם, סעיף הפינוי? היה סעיף שאמר שצריך
לפנות את סיני.

י. כהן-אורגד: סעיף זה נעלם. אני מגיש את הצעת החוק ברוח זו.

עו"ד ר. כספי: ללא סעיף הפינוי?

י. כהן-אורגד: החוק עוסק ביאלה מהו הפיצוי ייקבל מי שיפונה;
הוא לא עוסק בשאלת חובותיהם של אזרחי ישראל שגר
מערבית לקו הירוק באזור סיני.

עו"ד ר. כספי: דיברנו על סעיף הסיכול. בסעיף 60 נאמר "מי שזכאי

לפיצוי לפי חוק זה יהיה חסר מכל התחייבות לפי
חוזה כלפי המדינה שביצעו סוכל עקב חוזה השלום עם מצרים." אי-אפשר
לומר שביצעו סוכל עקב חוזה השלום, אלא צריך לומר: עקב הצורך בפינוי.

גב' א. פרונט: עקב הפינוי.

י. כהן-אורגד: אפשר לראות זאת כתיקון שנתקבל על-ידי הוועדה.

עו"ד ר. כספי: גם המדינה לא תשא בכל חיוב. "מי שזכאי לפי חוק

זה" - זוהי קטגוריה של אנשים. יכול להיות שגם
המדינה חתמה על חוזים עם גורמים שונים. גם היא צריכה להיות פטורה
מכל התחייבות.

בסעיף 60(ב) נאמר "חיוב שביצעו סוכל מחמת
האמור בחוק זה -" את שלפתם החוצה את חובת הפינוי, הרי מחמת האמור
בחוק אין סיכול. צריך לומר: סיכול מחמת הפינוי.

בסעיף 67 נאמר "לא תהיה מכוח הסכם, החלטה,
הוראה או מסמך אחר כל זכות לפיצוי או עילת תביעה אחרת כלפי המדינה
בשל פינוי מהיזור -". קיימים מסמכים המטילים חבות על המדינה
שמעניקים זכות למתיישבים בהתיישבות חדשה. חוק זה מבטל את ההתחייבות.
מדובר בהלוואה לארז-זיקים של 10 מיליון שקל.

י. כהן-אורגד: בהחלטת הממשלה מיום 7 בינואר, בפירוט ממסתכם

ב-4.3 מיליארד שקל, מחוסם 2.6 מיליארד במגזר
החקלאי, מופיע סכום של 100 מיליון שקל להנשרת חשתית התיישבותית.
בסעיף 4 בפרק החקלאי מדובר על הלוואה לשוב בזיקים.

י. זמיר: זה נראה אפשרי אם נאמר שהלוואה ניתנת לא בשל
הפינוי.

י. כהן-אורגד: הכשרה קרקע בזיקים. מעריכים את ערכה של נחלה

בכדות או באוגדה. המתיישב מקבל בחמורה נחלה.

הכירת הקרקע בזיקים היא יקרה. את הקטת היסודות בזיקים מסבירים
בכתב הלואה של 100 מיליון שקל. הסיוע הזה יבוא לכלל ביטוי במכתב
של משרד החקלאות. אני מודיע זאת ויבקש שהדבר יירשם בהרשומות.

עו"ד ר. כספי: איך לנו ענין למחוב את גמר החיובנות.
לפי נוסח החוק, הערר יכול להגיע עד בית-המשפט
העליון. אני מציע לחסום זאת בבית-המשפט המחוזי.
י. זמיר: אני מסכים.

עו"ד ר. כספי: בסעיף 23 נאמר "החלטת ועדת ערר נתונה לערעור
לבית המשפט העליון ברשות בית המשפט העליון".
חבר-הכנסת כהן-אורגד, כאשר הציע את ההצעה, רצה לפתוח פתח בפני אדם
הרואה עצמו נפגע, שלא יראה עצמו כבול בידי הממשלה אלא יהיה לו מסלול
מעין משפטי ולאחר מכן משפטי. אבל יש לכך גבול. לא יחכן לתת להליך
זה להימשך עד אין גבול.

י. כהן-אורגד: אני מבקש להעיר בענין זה. כשם שיש מחייב
שמקבל את עצמו של אחד מעורכי-הדין, כך יש
מחייב המרגיש או עלול להרגיש שהוא איננו מיוצג. לאנשים יש הרגשה
כבדה שאין להם מסלול להוכיח את צדקתם. חסמנו את הפניה לבג"ץ. אני
חושב שיהיה זה משגה לחסום באופן הרמטי את הדרך. בסקטור החקלאי יושב
כראש ועדת הערר שופט מחוזי. יש מי שישמע בעצמו של עו"ד כספי, ויש
מי שיחשוב שהוא רוצה למצות את ההליכים ולהשיג את הצדק. אינני מציע
לחסום בפניו את הדרך.

אני מציע שנחליט על כך בליב יותר מאוחר.
אינני רואה הרבה מקרים בהם המדינה תרצה לפנות
לבית-המשפט העליון. המחייבים ביקשו שערר מועד המדינה יהיה כעון
אימור של היועץ המשפטי לממשלה.
עו"ד ר. כספי: זה מתקיר לפעין נוסף המצביע על צדקת גירסתי.
אני מתכוון לסעיף 25(ה) (2) שאומר: "המורשים
לא יהיו רשאים למלט את ערכו של נושא דיון בוועדת זכאות, בוועדת ערר
או בבית-המשפט העליון, עד לסיום ההליכים בקשר לכך". מחייב בשדות
חובע 8 מיליון שקל, או מחייב באגדה חובע 3 מיליון שקל. יכול להיות
שהוא צודק. הוא יפנה לוועדת זכאות, לוועדת ערר, לבית-המשפט המחוזי,
למפקדים, עד לבית-המשפט העליון. זה מחייב להקפיא סכומים אדירים.
צריך לחסום את הדרך אחרי שופט מחוזי. יש
הרבה מקרים שפסיקתה של ועדת ערר היא סופית ואין אחריה ערעור. אי-אפשר
למשוך זאת עד אין סוף.

לחילופין, אני מציע לוועדה, שכנגד ערבויות
בנקאיות צמודות מדר ניתן יהיה לשחרר את הכספים. והיה ואותו אדם
ברבות הימים יזכה בערעורו בבית-המשפט העליון, יש ערבויות בנקאיות
צמודות כדי לכסותו. אבל אי-אפשר להקפיא כספים כי הוא רוצה להגיש
ערעורים.

י. כהן-אורגד: אפשר להשאיר אופציה להגיע עד בית-המשפט
העליון ויחד עם זה לאפשר לשחרר כספים עם
ערבות בנקאית צמודה. אפשר לפתור את הבעיה המעשית על-ידי ערבות בנקאית.

א. מלמד: עו"ד כספי הביא הוכחה נוספת לצדקת טענתו.
גם אם אתה פותר את הבעיה בדרך של ערבות בנקאית,
עדיין נשארת השאלה אם צריך להיריץ את הדיונים עד אין קץ.

עו"ד ר. כספי:

באחת ההזדמנויות הנדירות שיש לי להופיע בפניכם רצוני לומר, יצריך לומר על בית-המשפט העליון. זהו בית-המשפט העליון של המדינה ידן בשאלות קונסטיטוציוניות, בשאלות חשובות וגורליות. אי-אפשר להטריד את שופטי בית-המשפט העליון בכל ענין. מגיעים עד שופט הבית-משפט המחוזי ובכך נגמר הענין.

י. חשאי:

אינך קושר את הצעתך לענין של בית-המשפט העליון. אפשר להשאיר את הערר לבית-המשפט העליון ולקבל את ההצעה.

עו"ד ר. כספי:

אפשר להציב את הגבול בבית-המשפט המחוזי וגם לשחרר את הכספים.

א. נחמקין:

עדיף לחסום את הדרך בבית-המשפט המחוזי, ואם לא - לדאוג לערבות בנקאית צמודה.

י. כהן-אורגד:

ניהלתי מעבדות חריגים עם עורכי-הדין ועם השמאים. ראיתי זאת כהתקידם הלגטימי להגן על האלטרנטיב של לקוחותיהם. מאותו רגע שזוכנענו שלא תהיה בקירה אלא ללכת לקמח חוק מפורט, נעשתה עבודה אינסופית רבה תוך שיחוף-פעולה וחתירה להחבת היעד, כולל מצבים סוערים שחייבו להרגלע את ההחלטות. עם כל חילוקי-הדעות, אני רוצה להודות על שיחוף הפעולה ועל העזרה שקיבלתי.

עו"ד א. גולדנברג:

הערה עניינית. בזמור 146 לחוק מופיעה פסגה ה' הכותרת שלה: מענק למחזיקים בחקלאות. אנן חושב שצריכה להיות הסכמה על אורח החברות במו"כ, בקיבוץ או באגודה שיתופית, אבל דומני שיש כאן שמץ של אפליה לגבי אנשים שרוצים להמשיך בחקלאות באופן פרטי. אם אדם ממשיך בחקלאות לפני קריטריונים אלה, גם הוא זכאי למענק.

י. כהן-אורגד:

יש בארץ מסגרות של ישובים חקלאיים. נמצא הגדרה שלא חפלה לר"ה מדינה פרטית לעומת קיבוץ. רימנו לפנינו את הבעיה.

היו"ר ש. לוריא:

אני מודה לעורכי-הדין על הופעתם. שמענו את הדברים ונרקול אותם.

א. מלמד:

אם אין התנגדות להצעה של עו"ד כספי, אני מציע לנבקר מהיועצים המשפטיים לנסח את הסעיף בהתאם.

אני מציע שנכתב את הסעיפים שיש עליהם הסכמה ואחר-כך נדון על הענין של סודות ונביעות שהוא שנוי במחלוקת.

י. כהן-אורגד:

ביקשתי מיו"ר הוועדה וגם מהיועץ המשפטי לממשלה, שהטריה עצמו לבוא לישיבת הוועדה בגלל הסעיף השנוי במחלוקת, להישאר עמנו עד הנתיים את הדיון בסעיף הזה. אני מבקש להפוך את הסדר ולהתחיל את הדיון בסעיף השנוי במחלוקת. יש כאן בעיה של 60 מיליון שקל.

גב' א. פרונט:

היו"ר ש. לוריא:

אתמול אישרנו את מה שכתוב בחוברת הכחולה על הקרות הפיזיות: סדות - 67 יחידות מזכות - 528 מיליון שקל חקרת הפיזיות; נביעות - 36 יחידות מזכות - 173 מיליון שקל חקרת פיזיות. אם מיישמו מחברי הוועדה שיהיה את דעתו, בעקבות הדברים שהשמענו מעורכי-הדין, אבקשו להודיע על כך, ואז נקיים דיון. אבל אם לא הל שינוי בעמדה של חברי הוועדה, למרות שאשרנו לעורכי-דין להקמיע את דבריהם, אני מציע לאשר את מה שאשרנו אתמול.

הפירוט שהובא לוועדת הדריס ב-5 בינואר וזכום
הכסף הכרוך בהחלטת הממשלה מיום 7 בינואר תואמים

י. כהן-אורגד:

את מה שמופיע כאן.

עו"ד גולדנברג טוען להסכום של תקרת הפיצוי
לשדות ארץ להתחלק בין 64 משפחות.

א. נחמקין:

זה משנה את החלוקה הפנימית. כל אחד יקבל יותר.

א. מלמד:

הועלתה נקודה על-ידי עו"ד מלפל, כי מבחינת
מספר התיקים של המשפחות הזכאיות משרד החקלאות
ידע בבירור שילוש המשפחות אינן זכאיות. אני חוזרת ואומרת שהתייחסנו
לאותן רשימות שהועברו, רשימות שמיות, ולא ראינו את הן זכאיות או לא.

גב' א. פרונט:

אני שואל אם יש משאלה לרוויזיה של ההצבעה
שקיימנו אומול.

היו"ר ש. לורין:

היות ואני יודע מתוך הנסיון שהחברים, לאחר טיממנו
מה החלטנו, יפנו לראש הממשלה, ואני מתאר לעצמי
מה יקרה, אני מציע שנסמך את יו"ר הוועדה ואת יו"ר ועדת המינה, בהתייעצות
עם היועצים המשפטיים, לסכם במקרה של חקלה. אין בינינו ויכוח, אבל אני
רוצה להשאיר שסתום בסחון. אני מציע זאת כהחלטה פנימית.

א. מלמד:

ברור שאין יותר מ-67 משפחות ואין פחות. איננו
מחליטים על כך עכשיו. אתם יכולים להמשיך ולהגיע
לקריאה שניה וקריאה שלישית עם 67 משפחות בשדות.

י. חשאי:

ניהלתי את הדיונים בצורה ברורה וגלויה והזמנתי
הרבה התנגדויות, אבל הכל היה מונח על השולחן.
מי שרוצה לפנות לראש הממשלה, לא אוכל לסגור בפניו את הדרך. אינני מוכן
לדחות את ההצבעה לרגע האחרון.

י. כהן-אורגד:

אני מציע לחברי הוועדה לא להסמך לא את היושב-ראש
ולא אותי. ביקשתי שחברי הוועדה ישתתפו בדיון. זוהי אחריות כבדה. זה
מזמין לחצים. אני מציע לחבריה לשקול את עמדתם לפני ההצבעה. אני חושב
שהפירוטים המשפטיים ברורים. אינני רואה מקום לוועדת משנה של שני חברים
שחטף בנושא.

י. חשאי:

אם ראש הממשלה ילחץ עליך חשנה את דעתך.

היו מקרים שראש הממשלה ביקש ונאלתי להשיב לו
בשלילה.

י. כהן-אורגד:

מה שמוסכם בין ראש הממשלה לבינינו הוא שאיננו
משנים את העקרונות של פסיקת הדין ארליך ושל החלטת
הממשלה, ואמנם לא שינינו דבר. כל מה שהשגנו היה מתוך הסכמה, וזה בא
לידי ביטוי בשני טעיפים - מסיים ואיגרות חוב.

היו"ר ש. לורין:

מהחברר לנו שהמספרים של 67 משפחות בשדות
ו-36 משפחות בנביעות תואמים את הפסיקה של הדין ארליך, אינני סבור
שראש הממשלה יפנה אלינו בבקשות או יפעיל עלינו לחצים. מכל מקום,
אני מציע שנדון לראש הממשלה על הדיון ונאמר לו שזוהי דעת הוועדה
ינתקבלה פה אחד. נבהיר לו שאין כאן כל סטיה או חריגה מפסיקת-ארליך,
שזוהי החלטת הוועדה ואנו מבקשים שלא תהיה התערבות.

אני נשעיר את העניין אחרת, אנו כאילו מזמינים לחצים. שמענו הערב מכלית חשובה ונמצלת השאלה אם בעקבות ההופעה של המסלח מייחזו מחברי הוועדה מבקש ררויזיה. אם אין בקשה כזו, ההחלטה שלנו מאתמו היא שרירה וקיימת.

- -

הערה לסדר. רבים מאתנו יושבים בכנסת בימים האחרונים 16-17 שעות ביממה. אני מציע שנפסיק את הישיבה בחצות ונחכנס שוב מחר בבוקר בשעה שבע או שמונה בכל מספר של משתתפים. אבקש את הסכמת האופוזיציה לקיזוז כדי שנוכל לקיים במקביל שהי ישיבות של ועדת הכספים. אני מאמין שנוכל לסיים את הדיון בחוק עד שעה 12.00. נשעיר את החוק כסעיף אחרון בסדר יומה של הכנסת כדי שתהיה לנו זכות להדפיס את כל החומר ולהניחו על שולחן הכנסת. מחר כסעיף אחרון נביא את החוק לקריאה שניה וקריאה שלישית. נבקש את המשפטנים לתרום את תרומתם לענין הניחוח כדי שלא נצטרך לדאוג שמה יש בחוק סעיפים שאינם מנוסחים כהלכה. אז הצעת מתקבלת, נוכל לסיים בכך את הישיבה.

ד. עזריאל: הועלו כאן שתי נקודות על-ידי עו"ד רם כספי מחשוב לסכם אותן.

מאחר ובהצעת החוק יש ערכאה שיפוטית אחת, אני מציע שהיא לא תהיה האחרונה. זו איננה בוררות; זהו ערר. מקובלת עלי ההצעה של עו"ד כספי אלא שהיא מעוררת בעיה קשה, וזוהי אותה הרגשה שיש לחלק מהציבור שאיננו מיוצג כאן. הם רוצים להגיע לערכאה שיפוטית מוסמכת, ולא רצוי להכביד עליהם ולתת להם הרגשה רעה. לעומת זאת, אני מוכן לקבל את ההצעה בענין ערבות בנקאית. זה מקובל וגם אצירי. אם אדם יצטרך לתת ערבות בנקאית, הוא לא יפנה לבית-המשפט העליון.

י. כהן-אורגד: דני עזריאל נשא בעול לאורך הדרך וסייע בהכנת החוק, וזוהי ההזדמנות לומר לו תודה.

היו"ר ש. לורינוץ: אני יצטרף בכל לב לברכות.

י. כהן-אורגד: יש ציבור שאיננו מיוצג על-ידי עורכי-דין. הוא רוצה להרגיש את תחושת הצדק.

י. זמיר: קיבלנו את מה שאמר עו"ד כספי ואנו מוכנים לקבל את השיקולים האחרים. יש לי הצעה קצת למתן זאת. בית-המשפט העליון עמוס לעיניפה. משפטים מוננהלים בו במשך שנתיים-שלוש שנים. אני מציע לא לשלול את הזכות של ערעור לבית-המשפט העליון ויחד עם זה לקבוע שבערעורים אלה בית-המשפט העליון ישב בהרכב של שופט אחד.

היו"ר ש. לורינוץ: אנו מקבלים את ההצעה של היועץ המשפטי לממשלה.

ד. עזריאל: אני עובר לנושא הבוררות. סעיף 3 אומר: "חוק זה לא יגרע מחקפו של פסק בוררות בבוררות שהוא חל בה לו קבלת חוק זה בכנסת וענינה פיצוי בל פינוי מהאזור". אני מציע להשאיר את הנוסח כפי שהוא ולא למנותו. אחרול הוצע להוציא מכלל החוק את הנושא של הבוררות. לדעתי, הייבים לקבוע דאם נהבעה בבוררות זכאותו של מהיישב, הוא נכנס אוטומטית לחוק. אין להוציאו מכלל החוק, גם אם מדובר במספר מצומצם של אנשים, ולו רק בגלל זה שהצדק הייב להיראות ולא רק להיעשות. במידה שהוא זכאי, חל עליו החוק, במיוחד כאשר מדובר על גופים שהם בבוררות ולא על מהיישבים בודדים, מפעלים גדולים כמו המכבסה של נאום סיני.

באותו מטעליט ההבדלים לגבי הזכויות יהיו גדולים. לכן אני מציע להראות את הנוסח היומר שפסק הבוררות יהיה תקף.

א. נחמקין: את אתה מתייחס להבר מו"ב שהוא זכאי, אני מבין. אבל מה דינה של מכנסה?

ד. עזריאל: במכנסה יש רהיבים שבגללם עלולים לפנות לבוררות.

גב' ת. פנחסוביץ: אחרי קבלת החוק לא יוכלו ללכת לבוררות.

ד. עזריאל: בגן הירק הולכים לבוררות על אחת הנסודות. והיה וילכו לבוררות ותיקבע זכאות, החוק חל.

גב' ת. פנחסוביץ: שם אין בעיה של זכאות.

ד. עזריאל: מה יש בעיה של זכאות. גם אם מדובר על מחייבים, מן הראוי לקבוע שכל בוררות יהחלה לפני קבלת החוק, אם תיפסק בה זכאות, הזכאי יכנס למסגרת החוק.

גב' ת. פנחסוביץ: לא הייתה עדיין רשת בוררות ולא ביקשו בוררות. לאחר קבלת החוק לא יוכלו לבקש בוררות. מכוח מסמך העקרונות של הממשלה אפשר היה לבקש בוררות. עד היום לא ביקשו. לאחר קבלת החוק כבר לא יוכלו לבקש בוררות. הדרך לבוררות סגורה, ואז יש ועדת ערר.

י. זמיר: הצעה לענין הבוררות:

בוררות שינינה פיאורי בל פינוי מהאזור, שהחל בה לפני קבלת החוק בכנסת, ניתן יהיה להמשיך בה, ופסק הבוררות יחשב כהחלטה של ועדת ערר לפי חוק זה.

ד. עזריאל: אפשר יהיה לערר על ההחלטה רק לבית-המשפט העליון.

י. כהן-אורגד: הסעיף נועד לענות על בוררות בנו"א הזכאות בתוך נאות סיני ונביעות. היכן סעיף הבוררות בתוך האגודה? קיבלנו על עצמנו לאפשר את הבוררות האלה.

גב' ת. פנחסוביץ: החוק איננו מתערב בתקנות האגודות. האגודות יכולות להמשיך בבוררות שלהן.

י. כהן-אורגד: אינני צריך לעורר הידנות מיותרת. אם זה לא מפריע מהותית, אפשר לכלול זאת. יש בחוק הרבה דברים שאינם כל-כך אלגנטיים. בסקטור ההקלאי יש ועדת ערר של דומם יחיד, ובסקטור העירוני - ועדת ערר עם שומם ושני נציגי ציבור. אם סיכמנו והחלטנו שהבוררות הן בחוק, אפשר לכלול זאת בחוק.

גב' ת. פנחסוביץ: בדרך-כלל זה מפריע, אבל בחוק הזה הענין לא יעלה ולא יוריד.

י. כהן-אורגד: נכלול בחוק סעיף שיבטיח את שני סוגי הבוררות.

גב' א. פרונס: האם הכוונה שהפסיקה של בוררות אלה בנביעות ונאות סיני תהיה מחייבת? כך מבינים זאת אנשי נביעות ונאות-סיני. הם מבינים שלפי מה שיוחלט בבוררות כך יפסקו המורשים.

י. כהן-אורגד: הבוררות היא על תקנון האגודה המהייב. כאשר יפסק הבורר מהו התקנון המהייב, כסיקתו תחול על סעיף 25(י)(1), שזהו אחד משבעה הקריטריונים שינחו את המורשים בבואם לחלק את הפיצויים. בשתי אגודות אלה אינו את התקנונים בצורה ימביאה לאי-שוויון הניזונים.

הבורר הוא שיכריע בסעיף תקנות האגודה ומסמכי

ההתאגדות.

אני מבקש שענין זה יובהר בעת ניסוחו הסופי של סעיף הבוררות.

א. פרונס:

הנוסח אומר שפסק הבוררות הסופי הוא שיקבע. אחרי כל האינסטנציות מה שיחייב הוא פסק

י. כהן-אורגד:

הבוררות הסופי.

הנוסח הוא: ופסק הבורר יחייב.

ד. עזריאל:

אנו רוצים לקיים את דני סוגי הבוררות: הבוררות בנושא הזכאות והבוררות בענין תקנות האגודה של נאות סיני ונביעות. מדובר על פסק בוררות סופי.

י. כהן-אורגד:

ההצבעה על מספר המשפחות בכל ידוב תחסיים

מחר.

בכך אני נועל את הישיבה.

היו"ר ש. לוריאן:

(הישיבה ננעלה בשעה 24.00)